

N:o 44.

Af herr **Casparsson**, om tillsättande af en kommission för utarbetande af förslag till vårdanstalter för sinnessjuke.

Bland de anslag, som af Riksdagen anvisas att utgå genom eklestistikdepartementet, intaga anslagen till de offentliga sjukvårdsinrättningarne en ej ringa plats, och behofven inom denna del af förvaltningen tyckas år efter år blifva allt större. Särskildt gäller detta om behofven för vården af de sinnessjuke, men detta oaktadt klagas allt jemt, att ett mycket stort antal af dessa sjuke är i saknad af all vård, och denna klagan synes icke vara obefogad. Enligt den redogörelse om denna sjukvård, som lemnas i *öfverstyrelsens öfver hospitalen underdåniga berättelse för år 1888* (Bil. E pag. 23) funnos nämnda år 7,068 sinnessjuke, som af läkarne blifvit anmälda i deras rapporter, men styrelsen anmärker, att summan ej kan anses såsom fullständig, i följd af bristande uppgifter från presterskapet. Med ledning af en annan uppgift i samma bilaga, angående antalet vårdade inom hospital eller asyl, kan antalet af de icke anmälda beräknas till 2,006 à 2,500, så att antalet sinnessjuke inom hela landet kan antagas uppgå till 9 à 10,000, idioterna oberäknade, hvilkas antal torde uppgå till 5 à 6,000.

För att vårda denna stora mängd sinnessjuke funnos enligt samma underdåniga berättelse (Bil. A tab. 1) vid 1888 års början inom rikets samtliga hospital, jemte asylen i Malmö, 2,572 sjukplatser, hvartill under innevarande år böra tillkomma vid den nya asylen i Lund omkring 600 sjukplatser, således i allt 3,172 sjukplatser, länslasaretten härvid oberäknade.

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 12 Häft.

Att denna tillgång på sjukplatser måste vara otillräcklig för ett så stort antal sjuke, ligger i öppen dag, och detta förhållande framgår äfven af det stora antal ansökningar om hospitalsvård, som allt jemt qvarligger dels hos medicinalstyrelsen, dels hos hospitalsdirektionerna, emedan platser för de sjuke icke på något sätt kunnat beredas. Det abnormalt häri framgår ännu tydligare vid en jämförelse med förhållandet i vårt grannland *Danmark*, der hvarje sinnessjuk, som är i behof af offentlig vård, kan erhålla plats inom anstalt, under det att hos oss omkring två tredjedelar måste lemnas utan sådan vård och endast en tredjedel kan erhålla plats inom anstalterna.

Olägenheterna af detta betänkliga tillstånd ökas ytterligare derigenom, att det antal sjukplatser, som finnes disponibelt inom hospitalen, till stor del upptages af obotligt sjuke, som egentligen skulle öfverflyttas till asyl, men som i brist på sådana anstalter nu måste fortfarande stanna på hospitalen. Granska vi de uppgifter angående *sjukdomens bestånd från dess uppkomst*, som finnas meddelade i öfverstyrelsens underdåniga berättelse (tab. 13, pag. 15), så finna vi förhållandet hos de å rikets samtliga hospital den 31 december år 1888 närvarande sjuke vara följande: Bland 2,548 sjuke, som vid årets slut voro qvarliggande, hade sjukdomens bestånd redan varat från 3 till 10 år hos 795 sjuke, och öfver 10 år hos 1,008. Sjukdomen hade sålunda varat öfver 3 år hos sjuttio procent af alla de qvarliggande och öfver 10 år hos nära fyratio procent, hvaraf framgår, att endast en tredjedel af hospitalens samtliga sjukplatser varit disponibla för sitt egentliga ändamål. De öfriga två tredjedelarne hafva varit använda för asylvård.

Att häri ligger en stor misshushållning med statens medel, kan icke förnekas, då så väl anläggningskostnader som årliga underhållskostnader ställa sig betydligt högre vid hospitalen, än som kan vara nödigt vid asylerna. Vid dessa vårdanstalter kunna nemligen tvenne sjukplatser erhållas för ungefärligen samma anläggningskostnad, som vid hospital måste beräknas för en plats, och underhållskostnaden på asylén bör ej öfverstiga två tredjedelar å tre fjerdedelar af motsvarande kostnad vid hospital. Vid Malmö asyl vårdades år 1888 i medeltal 173 patienter dagligen med en underhållskostnad af 94,5 öre om dagen emot 1 krona 12,2 öre i medeltal vid samtliga anstalterna. Vid en stor asyl med 600 å 800 sjuke bör underhållskostnaden för hvarje sjuk kunna sänkas ännu betydligt lägre.

Under år 1888 var medeltalet af alla sjuke, som vårdades på samtliga hospitalen, 2,311 (tab. 15, pag. 17), då Malmö asyl icke medräknas, och af hela

detta antal kunna, enligt uppgifterna om tiden för sjukdomens bestånd, omkring två tredjedelar, eller i rundt tal 1,500 sjuke, betraktas såsom asytpatienter, för hvilka den dyrare hospitalsvården icke varit af behovet påkallad, om vård inom asyl kunnat dem beredas. Hvar och en af dessa har nu medfört en kostnad af kr. 1: 12,2 pr dag, eller för alla under året 614,295 kr.

Genom asylvård för dessa 1,500 sjuke skulle antagligen minst 30 öre pr patient dagligen kunnat besparas, eller för året i rundt tal 164,000 kronor för dem alla.

Att låta en sådan hushållning med statens medel ytterligare fortgå, synes icke vara lämpligt, helst som denna summa, rätt använd, skulle varit tillräcklig att betäcka årsunderhållet för ytterligare 400 à 500 sjuke, som nu legat utan all vård; och då det derjemte är till fullo ådagalagdt, att ett mycket stort antal sinnessjuke, utöfver dem som kunna inrymmas på hospital och asyler, faktiskt äro i behof af offentlig vård, synes det vara af verkligt behof påkalladt, att åtgärder så snart som möjligt vidtagas för att få till stånd ett tillräckligt antal vårdanstalter för sådana sjuke.

Hospitalen skulle då kunna befrias från det stora antal asytpatienter, som nu der äro inrymde, och sålunda blifva i tillfälle att mottaga nyligen insjuknade patienter, hvarigenom de större kostnader, som på dem blifvit nedlagda, skulle komma till verklig nytta.

Då emellertid en sakkunnig utredning af hithörande förhållanden måste anses vara af behovet påkallad, innan fullständiga förslag till de erforderliga vårdanstalterna kunna åstadkommas, och då det såväl i utlandet som äfven i vårt eget land redan befunnits ändamålsenligt, att sådana förslag utarbetas af ett flertal sakkunniga personer, som gemensamt kunna underkasta alla hithörande frågor en mogen pröfning, så föreslås,

att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t göra underdånig framställning om tillsättande af en kommission af sakkunnige män för att utarbeta förslag till vårdanstalter (asyler) för sinnessjuke i den utsträckning, hvori sådana kunna befinnas vara af behovet påkallade.

Stockholm den 6 februari 1891.

O. E. Casparsson.